

MARIE DOLISTOVÁ

NA HRANĚ STÍNU

sbírka básní

Balt-East, Praha 2011

© Marie Dolistová, *Na hraně stínu*, 2011
© Marie Dolistová, *fotoillustration*, 2011
© Antonín Drábek, *Balt-East, edition*, 2011

ISBN 978-80-87283-45-5

JESTLI ČTENÁŘ DOVOLÍ...

Bývá zvykem, že si na závěr knížky přečtete doslov, který zařazuje dílo a autora do kontextu literatury. V případě sbírky Marie Dolistové NA HRANĚ STÍNU bylo nutno zvolit opačný postup, čtenář pozná, proč je namísto předmluva. Tuto sbírku básní nemůžete otevřít jen tak kdykoli, musíte k ní přistupovat ztišení a naladění na její tichou, vnitřně znějící hudbu. Protože krása nekřičí, a první dojem z nové knížky této osobně skromné básnířky je právě krása.

Je to krása mnohotvárná, obsahuje bohatost vidění, kterým autorka objevuje známé krajinné prvky, jako bychom je viděli poprvé / báseň Fláje, Zpěv horského potoka/. Přitom básnička nezůstává u popisu, je to krása viděná z vnitřku a v souvislosti s jejím tvůrcem. Ano, je to poezie duševní a duchovní v nejlepším slova smyslu a čtenář jí nutně musí být osloven.

Už ve svých předcházejících sbírkách dospěla Marie Dolistová k vysoké úrovni a nosnosti textu. Co jiného říci o takových verších:

*Z rámu roků, dní, hodin, minut i vteřin
vystupují obrazy, tváře, gesta, tóny a slova
/báseň Bez Tebe/*

nebo:

*Nahý zrozen do živlů
došel až k ohni a kovu
/Meditace o člověku/*

Překvapením pro mě je oddíl sbírky, který autorka nazvala SEVEROČESKÁ HAIKU. Co všechno dokáže básnířka vyjádřit trojverším této přísně předepsané formy. Například:

*Na cestě důlek
po dešti plný vody.
Vanička ptáků.*

Básnířčina už jednou poznamenaná skromnost se projevuje i v její poezii, nikde nevystupuje jako Já, básník, přesto její schopnost utvářet, vlastně ona sama, je ve všech číslech sbírky a její výrazový fond je neobyčejně bohatý. Je to náročná, přitom průzračná poezie, formálně vyspělá i bez módních výstřelků, kde čtenář musí luštit souvislosti. Prostě sbírkou NA HRANĚ STÍNU Marie Dolistová dokazuje, že patří k elitě české poezie. Čtěte, vlastně vnímejte a nabírejte její poselství.

Ladislav Muška

MEDITAČNÍ I

Před Tvým světlem miliardy
vířících vloček galaxií
Zatknout skruž do vesmírné matérie
provléknout okem pevného bodu
pronikajícího pod povrch
spojit viditelné s neviditelným
pomíjivé s věčným
Lebky mrtvých hledí v kosmos
i kdyby obličejem v hlíně
Hledí do kosmu a přece v jeho sevření

MEDITAČNÍ II

Stoupat po žebříku námah až k závratí
nechat se smočít nekonečným deštěm hvězd
Jsme jen kapkami vybuchujícího
a smršťujícího se vesmíru?
V mlčení a šeru lesa odpověď?
Ptej se času – odpoví obrazem
který jen odrazem
ve stopách Božích

TVORBA

Beztvarému dán tvar
Tichu stupnice tónů
Neohraňčenému vymezené
Nevyřčenému slovo
Bezbarvému hra odstínů
Jednotvárnosti rozmanitost
Z nicoty taženo něco
Podoba Boží člověku

MEDITAČNÍ III

Strašlivé valení času prostorem
za letu vzdalujících se galaxií
Čas odměřovaný otáčením a oběhem planet
Čas odměřovaný napjatými plachtami lodí
objevitelů neznámých zemí
Čas odměřovaný cvalem pádicích kopyt koní
dávných vojsk
Čas odměřovaný údery zvonů ducha
pozvedajícího se nad omezenost každodennosti
Čas odměřovaný hukotem motorů, letem raket
a výbuchy válek
V cárech mlh a pravěkých vlnách oceánů
hluk budoucích národů
Z pravěkých pralesů řev ještěrů
Pramen, který vysychá, život v nás
Jen epizoda, scéna, kdy po dohrání titulky
nahoru? A dolů?
Tajemnou silou sem vhozeni,
z věčnosti vyšpláchnuti na břeh
několik desítek roků úzký
než další vlnou smeteni k věčnému

JULIU PAYEROVI

(polárnímú badateli, teplickému rodákovi,
objeviteli Země Františka Josefa)

Vibrace struny pod dotekem smyčce

poznáním hudby

Chvění listu ve větroví poznáním vánku

Vlnění a ohýbání trav poznáním větru

Brázda zkypržené hladiny za pluhem kýlu lodi

poznáním neznáma

Na začátku všeho skála teplického dvorku

Hledání cesty vzhůru kolmou stěnou

Později vtištění prvostop do svahů a vrcholů Alp

Hřmění ledu

biče severních vichřic za nekonečných nocí

kdy slunce zledovatělo a vešlo do Měsíce

Slavnosti mračen, polární záře,

hostiny východů slunce a jeho dělení

do čtyř v refrakci

Stále jdeš se svými muži po driftujícím

oceánském ledu

S vůlí nikdy zpět k zrádné pasti mateřské lodě

Tägetthof

ho nutíte změnit skupenství

Ozvěny vašich kroků stále zní

Písmena vašich stop, šelest saní a štěkot psů

až k mysům nejsevernějšího Rudolfova ostrova
čistého listu Země Františka Josefa
Rezonance dalekého echa teplický a šanovský
se zálivem a ostrovem této Země
vyslaného Tebou

FLÁJE

Vždy zde bylo vysoké nebe,
v náhorních planinách samotou zebe,
z trhlin mraků trylky skřivanů,
vznešený chorál lesních jehlanů.

Ticho řezou pilky cvrčků,
potoky spěchají patou smrčků,
bublají v trávě, skotačí,
síla jim k jezeru dostačí.

Dříve zde kostel, živá ves,
dnes zakletá na dně, neštěká pes,
prostor neobydlený osudů dávných,
čas odvanutý, kříž ční z trav vábných.

Možná tam na dnu kde tma věčně,
rozsvítí v domcích, modlí se vděčně,
za zvonky kapek deště,
vzpomínek slz mračen – ještě.

PODĚATÝ

Vyživován mlékem hory
Stoletým mocným poutem
silných lan kořenů s ní spjat
vpíjejících její štědrost
Ticho a světlo ho táhlo vzhůru
po dlouhá desetiletí
k mračnům
ke hvězdám
zatímco zpíval
než přišli bezcitní
Přišli bezcitní
a přetřali jeho mohutné tělo
rozřali mu srdce
vzali hlas
bez úcty ke století kořenům a hoře
Zničili píseň
Okradli horu
Mrtvý pustý škleb paseky hřbitova velikána
místo růstu k Chráněnému k Vzácnému

BOHOSUDOV – BAZILIKA PANNY
MARIE BOLESTNÉ

Koráb chrámu s dvěma stěžni mohutných věží
ukotven před zelenou vlnou krušnohorského zlomu,
s palubou úcty a proseb k Matce Krista,
s přívětivou palubou pro své děti,
lodi, jejíž příď míří do tišin, kde lze zahlédnout
blesk osvícení, k vývěrům síly pro putování
vnitrozemím staletí, mezi skalisky bolesti a zmaru.

Těšitelko zarmoucených v přístavech,
kde se hledá jiné a prchavé potěšení,
bráno nebeská v přístavech, kde zejí brány do tolika
pekelných
útočiště hříšníků v přístavech, kde se už nic nehledá
a se vším skončuje,
uzdravení nemocných ne vždy těl, v přístavech,
kde se nechtějí uzdravit.

Matko Bolestná,
znáš ostří meče, který proniká duši,
Matko všech, kteří pijí z nádob hořkosti a bolesti,
Matko matek, které v tůních krutosti ztrácí své dítě,
Matko, která svým pláštěm pokrývá hrůzy světa,
šachovnice bojišť všech věků.

Pod křížem svého Syna
na Kalvárii, která nezarostla zapomněním,
s dlaněmi spjatými bolest v modlitbu přetváříš –
nad krajinou,
na všech návrších světa.

ZPĚV HORSKÉHO POTOKA

Bublá, skotačí, přes kameny skáče,
s pěnou unáší čas i s jeho hlasy,
temeno hory nese bílé vlasy,
šumícím údolím proletí ptáče.

Temná mračna podala dlaň potokům,
slunce tlumí jejich hlas, mraky sílí,
v bouři tisíce hadů syčí, šílí,
zahřmění posel k divokým průtokům.

Baterky ani světlomety blesků,
jen zářící žárovky kapek rosy,
zlaté piliny jehličí kobercem,

pilíře ticha do krajiny třesků,
strom, zvíře, oblak, našlapovat bosí,
v mystickém šelestu nebýt nevěrcem.

KŘÍŽE HORSKÝCH OSAD

Boží muka u domu, Boží muka v poli,
v silném žáru dne i temném chladu noci,
Kristus skrytý u těch, kdo mají jeho roli,
rozpjaté dlaně drží vše ve své moci.
Tváři Krista znalá věcí lidských všech věků,
ve dnech i nocích nekonečných staletí,
znaku Boží horských údolí, rozsoch štítů,
modliteb hejna tažných ptáků doletí.
Smysl kříže ve vzkříšení, přerod k novému,
láska k tobě Jezu Kriste trvá stále,
kladou květy ze všech stran ke kříži prostému,
Tvému slovu naslouchají, kráčí dále,
rozvířej svou náruč pro narušený svět,
uzdraví ho jenom žitá slova Tvých vět.

CÍNOVECKÝ KOSTEL

Let mračen
symfonie potoků
tančící stromy
vlny travin na útěku před větrem
Špička věže mířící do vesmíru
jako raketa Bohodromu
Věž obce kde Boha odsunuli
za hranice státu i svého vědomí
k hermetickému sebeuzavření
organizovaného mraveniště
Smutné květiny kolem pahýlu kříže kdesi
u domu
Němé, sluncem a mrazem vybledlé dveře
svatyně
otevírané jednou do roka
Pravidelné jásavé Vater unser za čárou
Hlas zvonů roznáší hřbety lesů

ZPĚV HORSKÉ LOUKY - CÍNOVEC

Vítr svým dechem a svými prsty rozeznívá
tisíce fléten, píšťal a zvonků.
Struny hmyzu drnčí mezi stébly i nad květy,
střely ptačích těl
nad zeleným mořem prosviští.
Vysoké majáky bodláku střeží za slunce,
které žhavými polibky nešetří,
za deště, který dává pít,
za mlhy, která se tiše dotýká, zvuky tlumí,
v nejasných konturách pohlcuje,
vláhou smáčí.
Zvečera kopule padáku půlměsíce
s neviditelným parašutistou,
hledajícím neustále místo k přistání.

BARBORA (zatopený bývalý důl, Oldřichov u
Duchcova)

Vítr tančí po vlnách skáče do prohlubní
prudkým dechem náhle zřasí oblohu
rychlým vpádem zvedá do výše
nasazuje bílé čepičky
Svou armádu žene k pobřežní invazi
kde vzdor oblázků
Galerie prostoru věnce hor vod a mraků
Něžný dotyk rybek v kroužcích
kolem kotníků na mělčinách
Sluneční dlaní ovívána barvena
modrou a zelenou jižních moří
zlatavou západů
oslepující stříbřitou do běla roztavených kovů
i potmělou kdy uléhá den
nebo zahalení oblakem
Pročesávána pažemi vytrvalých plavců
Tanečník vítr ji ke zpěvu probouzí
Jen v zimě spoutávána k ledovému mlčení
Okno promývané potokem slz – krušných
a bouřných

KOLEDA

Tvá hvězda vede k Betlému,
dítětem malým Bůh se stal,
dobrou zvěst světu celému,
o naději člověku dal.

Zář nebe prosvětčila zem,
vesmíru Pán se sklonil níž,
temná noc změnila se v den,
přijdi, přijdi, Pane, k nám blíž.

Stáj se stala prvním chrámem,
jesle živým svatostánkem,
pro lidstvo jsi vzácným darem,
zatímco spí temným spánkem.

Tvá cesta vede ke kříži,
velkému tajemství spásy,
dal jsi nám klíče ke mříži,
dělící od věčné krásy.

BEZ TEBE

Z rámu roků, dní, hodin, minut i vteřin
vystupují obrazy, tváře, gesta, tóny a slova.

Sněží, sněží na všechno.

Někde písek, někde vlny vod.

Vločky času usedají, pohřbívají vše.

Bez Tebe, Bože,

jsme třepetajícím se cárem látky ve větru,
náhodně zachycené na větvi života.

Bez Tebe, Bože, jsme zanikajícím echem výkřiku
osamoceného trosečníka ostrova Země v pustině
vesmíru.

Bez Tebe

hraje vítr na flétny stébel travin píseň o marnosti.

Bez Tebe nadarmo koluje v žilách krev,
když ztuhne k nicotě.

Bez Tebe se nadarmo staví města,

ze kterých svědkové pomíjení v rozvalinách,
na smetištích času, obrušování zrnky písku,
pohlcování vegetací,

kde kopečky travnaté náhrobky rozpadlých domů
i s rezavými hrnci dávných obyvatel.

Ta touha, touha po smyslu

a mráz kolem.

Tiché hvězdy.
Kadidlo mlh v obřadu stvoření
pod hostíí Slunce.
Resurrexit Velikonoc!

S TEBOU

Od věků nás to ostří řeže,
ostří hmoty Tebou nastavené,
proměněné v kříž.

S Tebou nejsou propastné hlubiny
časů bezedné,
s Tebou krutost a smrt nemá poslední slovo.
Ze stromu života odletují listy, padají,
ve víření klesají do návějí osudů.

S Tebou dny člověka nejsou jen vánkem,
který přeběhne zemí a jako pára se vypaří.

Temná noc se v hřejivé paprsky
světla promění,
listy a květy servané znovu vypučí.

Každou slzu setřeš a ztracené navrátíš.

S Tebou není život jen výbleskem světla
v průrvě mračen temného, nekonečného
nevědomí.

S Tebou není život jen hemžením v čase
s pečeti pomíjivosti.

S Tebou není život odměnutý, ale přetavený.

S Tebou se kříž člověka
k Tvému kříži přimkne,
vzepne ze všech epoch – k Vítězství.

DŘÍVE NEŽ ZEMŘEME

Kaleidoskop roků v nastavení času
v rotačním pohybu Země
po ekliptické dráze sluneční
Roztáčené divadlo životů
Gravitací?
Láskou?
Haldy barevných sklíček činností
barev pěkných i nepěkných
k poznání tušeného obrazu
nebo k nevědomí?
Smrt bere slova
přikrývá stínem
táhne k znehybnění
Paprsek z judské pouště
prozařuje cestu

PhDr. JANU BŮŽKOVĚ – severočeskému skladateli

Tam kde básník zachycuje slova a obrazy ticha
Vy nabíráte z pramenů tónů
slyšíte hudbu i bez nástrojů a sborů
a necháváte pro nás zaznít
Ne Vy neodcházíte
Zůstáváte

VZPOMÍNKA NA MĚLNÍK (plavební kanál)

Příd' času tiše rozřezává hladinu bytí
oddělujíc odžité a neodžité
pohlčené a nepohlčené
propadlé a nepropadlé
potopené a dosud plovoucí
Na březích života
běžíme s lodí času
ke zdymadlu věčnosti
Nezastaví, nezakotví
Každého uštve

PODZIMNÍ

Usínající, ještě hřejivý rudý
disk slunce, protlačující svou
zář cedníkem korun stromů
Kaštan v trávě
Břečťan ve spáře zídky
Stromy shazují své pláště
v záblescích padajících listů
zádumčivě i bouřlivě za úslužnosti větru

Chladný dech podzimu v zahradách navečer
Mračna nad horami
temná a studená
naditá vláhou
Jemné, studivé mrholení
na tváře usedá

SONET O ŘECE
(Labe mezi Litoměřicemi a Ústím)

Pěnícím jezem řeka zpívá,
rackové píší křídly ve větru,
s křikem letí mostům po hřbetu,
na břehu rybář svůj splávek hlídá.

Vlny tančí s rákosím, šplouchají ke břehu,
houpou loďkou, v čekání kolébají,
ve třpytu zlatá rybka, vzpomínka na něhu,
od břehu na břeh tóny doléhají.

Slunce se zrcadlí v ohybu řeky,
protkaném černými stehy olší, vrb,
zaduje vítr, zježí srst hladiny,

přilétne havran z polí, je to tak po věky,
tíše proud plyne, narovná opět hrb,
míjí prostorem lidi i krajiny.

AMBON 2002
(www.go.to/ambon)

Pod hladinou harmonie temné, hrozivé tóny
když z Boží míry vyseknuta lidská
k nelidskosti islam ataku
Plameny nenávisti požírají dospělé i děti
Zčernalá tělíčka v plátnech
tělíčka s vyhřezlými vnitřnostmi po výbuších
Hromady mladých těl křesťanů
kamsi odvážených
Jen prapory vztyčených hlavní zbraní
vyhlazujících
četné pobřežní osady vyznavačů -
mučedníků Ježíše
hlasatele Lásky
Zdi křičí hanlivými islámskými nápisy
Urážen Ježíš, ne Mohamed

Schovat se do písňě zvonů
za stvoly trav a trsy keřů
zahalit do větru zahalit mračny
zadržet se stromů věcí tak prostých u cesty
které dýchají a jsou
ale tak jiné pro toho
kdo stojí na okraji žití
zkázy a smrti

Dýchají a jsou
není ale klidu zdánlivého
není nic jak se jeví
s tlamou zla v patách
se zuby plnými jedu
Had stále připraven uštknout
kmitající jazyk
rozstříkující se jed
Nero stále brousí ostří
a cirk chce své hry

BRATŘI MAKABEJŠTÍ

Bolest, krev a plameny,
smrt dláždí svými kameny,
saň sedmihlavá ničí,
moc její v pýše se tyčí.

Plamen, který nespálí,
zná zákon otců a víra,
světlo jasné nezkalí
zlého vrchovatá míra.

Všichni jdou k jedné hoře,
branou smrti k Tobě, Bože,
víra ví, život vracíš,
jako oheň lásky hoříš.

Kam lze odtud dohlédnout,
pevní jako skály v poušti,
v té síle nelze padnout,
práh Tajemství, vítěz v spoušti.

Věrnost pečetí osud,
ne řeckým bohům, tyranům,
nablyštěná moc je blud,
vydání krutým katanům.

Vidět syny ve zmaru,
Matko makabejská,
přelévá se moře žalu,
voláš, vedeš nocí zrady,
obět vzácná bez vady,
Matko makabejská.

Láskou se spojit daří,
jaký zrak Tě, Bože, spatří,
život dáváš i bereš,
činíš nové, duši tepeš.

MOJŽÍŠ

Košík s nemluvnětem kolébaný
nilskými vlnami,
tvé kroky cesty víry k hoře Zákona,
která i horou zapomnění.

Pryč od egyptských hrnců
plných masa,
pryč od pojídačů zmaru a hniloby.
Utichnou briskné tóny, řeči,
hodovní síně pokryje prach.

Za hřívou moci Boha, jehož jméno
„Jsem, který jsem“,
provede Rudým mořem,
blouděním pouště, Egyptem.

Svatá je zem, na které stojíš,
zuj opánky své, tajemný hlas Jahvův,
hořící keř, který neshoří.

Svatá je poušť, svaté je moře,
svatá je skála, hora i voda,
slyš, lide, svaté je všechno stvoření.
Očisti, Bože, očisti svůj lid,

uspi vše nečisté,
srdce, ústa, která Tě chválí,
zaplavíš svým světlem, stín mračna
nevíry však halí Izrael.

Na poušti sis ho rojil, Bože,
jak hvězdy vesmíru, jako kotouč vrhl,
k hranicím země Kanán.

Hřebenem hory Nebo odchází navždy Mojžíš,
tam, kam ukazují kosti předků,
tak blízko, blízko je Kanán.

Mojžíši, hledači Boží tváře,
za noci oheň, za dne oblak,
jak jemný tichý vánek zjevil
svou slávu, když jsi naslouchal,
za noci oheň, za dne oblak.

LETNÍ VEČER

Měsíc, ten má času,
svítí v temnotách svému stádu hvězd,
tiše visí mezi mračny na neviditelném lasu,
shlíží na zem zářivými okny oblačných cest.

U LOŽE UMÍRAJÍCÍHO

Doznívání zvuků v tůni všeobjímajícího ticha,
kde vše obsaženo, i všechny tóny,
i všechny životy.

Z tvůrčího víru ticha vynášení,
do víru opět vtahování.

Vystupující bublinky v láhvi
a odkapávající kohoutek
místo tikotu hodin k odměření zbytku času.

Jen co nepočato neumírá.

Co horší?

Nikdy se nevynořit nad hladinu nevědomí
nebo pod ni klesnout?

Občasné prošlehávání plaménku života
z opětovného uhašení,
než vsát černou dírou smrti.

Křivky křídel ze země odletu
k bezbřehému bezčasí, kde vše nebo nic.

Mocí své lásky,
tečnou na kružnici pomíjivého,
k životu věčnému,
přiveď nás, Pane!

SONET O ČESKO-NĚMECKÉ HRANICI
(České Pomezí–Cínovec–Georgfeld–Rosegrund)

Travnaté cesty k obloze vedou,
rozpadlé chalupy vítr cedí,
opuštěnost, bezmoc v nitru sedí,
chladné spršky, lhostejnost věků – zebou.

V cárech mlh křik a bolest prošlých roků,
z hrobů vzlíná touha po životě,
jsou v Bohu, zde kosti v němé cizotě,
Kristus zlomil smrt, není marnost kroků.

Tanec motýlů, vůně růží, lesů,
věrná modlitba zvonů Engel Gottes,
uplynulá desetiletí běsů,

blesky protnou obzor, v zemi střel tkví rez,
déšť, čas a hlína smývají stopy hrůz,
v pokojných loukách hranice, setba múz.

SONET O JAVORU

Oblak usedl na korunu javoru,
a ten ho nesl než se vznesl výš a výš,
v kmeni tisíce houslí znít uslyšíš,
smyčce větru na strunách listů, jména
tesaná v mramoru.

Tma se snáší se stříbrem hvězd a měsíce,
ten má družku věrnou jedinou nejbliže,
mráčkům lemy dozlatova olíže,
ve větvích plane záře, v temných bouřích
s živly běsníce.

V tisících houslích symfonií, sonát,
koncertními pódii javory zní,
vítr nestačí díla mistrů provát,

a zazpívat tolik písní lidských dní,
v něžné trávě růst, sklizeň, orba, setí,
hymnus vyraší, mračna rychle letí.

SONET O BARBOŘE

Kam jsi zmizela, potápko, tak hbitá,
pás oparu v dálce hladiny pusté,
déšť dal napít i břehům, trávě husté,
udice nastražená rybku chytá.

Jak černají mračna a horské hřbety,
blesk pročísne prostor a hrom zaduní,
kapky pleskají, vodou to zavoní,
rychlí ptáci, kam míří vaše lety?

V ztemnělé hlubině červánky mizí,
tiše na břehy usedá tma vábná,
hvězdy s oblázky ví o písni ryzí,

šeptají si slova prastará, dávná,
opuštěný břeh, pár věcí, šera víc,
doplaval plavec, nečeká nikdo, nic.

PÍSEŇ O KUPCE SENA

Kosa se hedvábnou trávou honí,
tvé vlasy šustí, voní,
hřebenem trpělivé hrábě,
zeleným nasycením krávé,
člověku sýrem, máslem a mlékem –
právě.

Slunce sušičkou a větřík fénem,
broučky a motýly pozná jménem,
zajíc do boku důlek vtlačí,
jako hostovi měkké lože stačí,
pták přeletí, ráno rosou smočí.

ŠTĚDRÝ VEČER

Zasněžené hroby – bílé otazníky
Tančící plaménky ve sněhovém příkrovu
Sníh a oheň
chlad a žár s jiskřivým rozhraním
Otevřená srdce hrobů
s rozzářenými stěnami sněhových jamek
vydávajícími teplo a světlo ujištění o lásce
těch tam dole v ledové temnotě
jako těch nahoře

Vítej, Boží dítě, Synu,
přišel jsi smýt lidskou vinu,
vítej, rádče, kníže míru,
uchovej nám pevnou víru,
podivuhodný vládče, Pane,
nebeská zpráva zemí vane.

MOBIL

Tlumočník mezi elektromagnetickou
vlnou a písmenem,
slovem i obrázkem.

Prsty signálu přejíždí pahorky, hory, roviny,
vniká zdmi domů.

Umí si správně vybrat
z obrovské směsi hlasů.

Plaveme v moři SMS, které námi prochází.

Rád je ukáže ve svém svítícím oku,
kde metabolizuje neviditelné

ve viditelné a naopak,

vlna v částici,

částice ve vlnu.

Jen k mrtvým nedohlédne.

Jen s mrtvými nespojí.

Na to číslo se nelze dovolat.

POČÍTAČOVÁ MYŠ U INTERNETOVÉ NORY

Nejchytřejší ze všech zvířat
Labyrintem chodbiček provrtala
zeměkouli skrz naskrz
Vyzná se
Najde a přinese zrnko informace
z nejspletitějších klubek kanálků
nesmírně vzdálených
Poslušně odnese semínka odkazů
a vzkazů bleskově kamkoliv
Je stále ve střehu
s ocáskem připraveným zmizet

SVATÁ ANEŽKA ČESKÁ

Uchopila jsi kliku pootevřených dveří milosti
a vstoupila
Ve změti hlasů královského dvora
zaslechla Hlas jediný
Místo vůně voňavek a pomád jsi zvolila vůni
oltářů a pach špitálů
Místo ryku a halasu hlučných zábav
kontemplativní ticho věčnosti
Ne císaře muže, svatební šat a střevíce
nýbrž svá chodidla jsi vložila
do Ježíšových stop
svou dlaň do Jeho dlaně

OSEK - KLÁŠTER

Uzly a vlákna modliteb ovinují prostor

Rozkvět i zánik

Společenství i izolace

Internace – do velkého sálu plného ležících
starých a nemocných řeholnic
vedeny rozhlasem po drátě slova růžence do
vzdechů umírajících

Později zaklapnutí dveří za posledním mnichem

I roku 1579 tu prý jich zůstalo jen šest

Měsíc svítí nad krajinou rozporů

a tma se tiše vkrádá do zahrad a ještě otevřených
některých oken

Rozhovory zpěvy a práce dávných mnichů

i odchozího opata vtlačeny do zdí kleneb
a notových záznamů

Čelisti času mnoho zdrtily ale i cedily

Zrno slova evangelia do jaké půdy zaseto
a v jaké půdě klíčilo?

Krajina rozporů popílkovým kamenolomem

Hlasý a hudba mnichů utichly

zaznívají chválou Boží skrze koncertní sbory

Tíhu náhrobku nadnese síla tónu že pane

Jakobe Trautzli?

„Království Boží je ve vás“
ten „poklad a perla“
Ježíšova slova vystupují ze šera ze zdí
kleneb a zahrad všudypřítomná
uchopitelná prostupující tmu
míjejí pozemky budovy
to co kazí rez a mol
Míří na nás
Ve vás ve vás je to
Živoucí chrámy

MÁMENÍ (večer u rybníka Hřivnáče – Duchcov)

Nad rybníkem za soumraku mihla se křídla,
sem a tam, vítr kývá rákosem,
sem a tam, půjdu rovnou za nosem,
a – už tu stojí, socha bílá, u svého zřídla.

Přes trnité šlahouny, stromy, větve, keře,
krok za krokem zarostlými břehy,
co nejbliž k ní, skrz palčivé šlehy,
zezadu, nepropustná hradba – zavřené dveře.

Konečně průnik, volná hladina se temní,
zelenou spleť travin, listů, vánek prochvívá,
slunce sklouzlo za les, mūrky, motýlci jemní,

když tu náhle, stejný obraz v oku ulpívá,
na druhé straně, opět ta bludička svádívá,
zde nic, rybník se otáčí, volavko mámívá.

JEZERNÍ SONET

Tiše klouže labuť jezerní mlhou,
slunce se probíjí k vodní hladině,
vzdorují cáry světelné lavině,
rozpité obrysy za blízkou dunou.

Vlnkami se rozlila stříbřitá zář,
přejíždí po nich bílých oblaků stín,
břehy protkává ptačího hejna klín,
z mlh odhalují lesy a hory tvář.

Odkud a kam letíš vznosná labuti,
své cesty dobře znáš jak ryby hlubin,
žlutý kotouč stoupá výš, až k závratí,

večer se skutálí v tichosti travin
do vln, rozzáří zlatavě i stříbrem,
vějíř kapek vesla otiskem, rydlem.

PRO POSILU

Marností vzývání mrtvých? Svatých?
Marností modlitba?
Po laně přesahu
do hlubin veškerého.

NEROST

Skryté tajemství výbrusu nerostu
Odkrytý obraz
Dříve malba zakletá v kameni
než bylo cokoli zobrazené
Krásný strom na členité skále
s rozmanitě se pnoucími větvemi
musel by zručný malíř namalovat
Obraz vyvržený z magmatu
a tuhnoucí v útrokách země
Ukrytý stamiliony let
s poselstvím zdrojového kódu jsoucna

DOKUD

Dokud stříbřitý odlesk řeky a listů po dešti,
dokud lesy cedí paprsky sluneční, ptáci
se k hnízdům vrací a matky se k dětem sklání,
dokud dívkám vlají vlasy ve větru, mužům
košile se řasí a tón strun stoupá údolím,
dokud věže zvony zní a chorál letí po kraji,
dokud křídlům smrště zla dobro odolává,
dokud se cesty v bezrozměru hledají,
dokud nitro vítr, vlny i ticho slyší
a dávným zvěstím se otevírá,
dokud sníh milióny drahokamů jiskří
a temná modř se táhne nad horami,
dokud kouř z ohně se s větrem mísí a krouží
k oblakům,
dokud mezi čely a pohledy očí dráha světla,
dokud ráno ránem, den dnem, večer večerem,
řeka života korytem svým protéká.

SEVEROČESKÁ HAIKU

JARO

Jaro se valí
do nížin proudy světla.
Rozsévát život.

□ □ □

Děšť tepe kaluž.
Mrazem ztvrdlá na kámen,
nebem líbaná.

□ □ □

Vítr čechrá květ.
Praménky vod spěchají
touhou po světlu.

□ □ □

Stráže balvanů
trpělivé čekáním -
ke vpádu rostlin.

□ □ □

Říčky spěchají.
Dům v horách zavát sněhem –
dar mračen mořím.

□ □ □

Sasanky a les.
Potokem voda šumí.
Tichá stráž stromů.

U VODOPÁDU...

Paprsky vody
skálu brousí, tepají.
V rytmu prastarém.

□ □ □

Ukřižovaný.
Král s trnovou korunou.
Na kříž vyvýšen.

□ □ □

Chladný, čirý vzduch.
V bystrém oku louže –
jehlice utopené.

□ □ □

Na cestě důlek
po dešti plný vody.
Vanička ptáků.

ZMRZLÉ SASANKY

Podťaté mrazem,
na zemi stvoly leží.
Slunce! Už zahřej!

ČÁP

Z dálky přilétá.
Tiše na dlouhých křídlech -
blýskne lesklá čern.

LABUŤ

Labutí křídla -
drnčící struny o vzduch.
K vodám směřují.

LESNÍ JEZÍRKO

Tichou hladinu
vítr a ryby čeří –
vrzne strom, plesk ryb.

□ □ □

V tichém soumraku
za sluncem kachna letí.
Svist křídel v dáli.

□ □ □

Stínů lesa směr –
od slunce v šero míří.
K návratům světla.

□ □ □

Potoky v řekách
unášeni v dál moří
širé věčnosti.

LÉTO

Vlna za vlnou
úpatí skály hladí.
Z bezednosti sil.

□ □ □

V letu mraků znak
poselství proměn všeho.
Psán rukou větru.

□ □ □

Démanty kapek
na ohnutých tělech trav.
Vždy zpívá moře.

□ □ □

Zrod ranních mračen,
tok vznikání zániku –
vření národů.

□ □ □

Po dešti perly,
z okapu odkapává.
Slunce slízne list.

□ □ □

Na vodě listy
vlnky houpou sem a tam –
plynutím času.

□ □ □

Rudá obloha.
Větvoším mých topolů
slunce prosvítá.

□ □ □

Vlající břízy.
Mraky rychle plují v dál.
Měsíc jim září.

□ □ □

Vrásčítá kůra,
kmen vysoký do nebe.
Přijímá světlo.

VRBA

Mohutná vrba
čeká na dotyk vánku.
S vlasy až na zem.

DUHA

Barevný oblouk
krajinu s nebem spíná.
Tříšť kapek s větrem.

MRAČNA ZÁPLAV

Temný, těžký mrak.
Proudy vod v sobě skrývá.
K vylití z břehů.

PODZIM

Šumění listů,
barevný chorál lesů.
V samotě dále.

□ □ □

Vlhkost kamenů
omývaných dlaní mlh.
Návrat k pramenům.

□ □ □

Spadaným listím
v návějích mezi hroby –
tón pomíjení.

□ □ □

Orosený mech
pohár vlhkosti lesa –
moudrost ukrytá.

□ □ □

Krůpěje listů
v mlčícím upouštění.
Zářivá štedrost.

□ □ □

V mlhách údolí
očekávání sněhu
tichých svahů hor.

□ □ □

Na řece kachny,
křídla i ploutve chválou.
Proudem k bezbřeží.

□ □ □

Zář taví řeku,
přimyká se k obzoru –
v kouzlu prostoru.

□ □ □

Plameny ohně
šlehají v horském chladu.
V tanci pradávnmém.

□ □ □

V objetí listů
rudé jablko slzí.
Slzu udrží.

HŘBITOV

Nehybnost hrobu.
Dítě přikráčelo sem.
Stojí. A jde dál.

PODVEČER

Stezkou stmívání.
Tam, mezi kmeny v dáli –
rozbřesk? Svítání?

U RYBNÍKA

Na břehu lysky.
Kachny vlnky rozráží.
Od hor vane chlad.

NA PODZIM

Nehybné kmeny.
Listí vítr unáší.
A země čeká.

POTOK

Proud listy nese.
Čas bolest, žal unáší?
Listy i na dnu.

ZIMA

*Cestou necestou
přes horský les...*

Sněhové krajky
v tichu závějí lesa.
Občas odsypou.

□ □ □

Smrková hradba
zasněžených pancířů –
bílou zbroj nese.

□ □ □

V sněhových březích
proudem pod led vmetaným –
k chvění v tišinách.

□ □ □

Spící kameny
větví z vaty střžené –
sníh posypává.

□ □ □

Kupky bodláčí
hrudky sněhu chytily.
Vítr kolébá.

□ □ □

Rampouchy visí,
ledový proud ubíhá.
V království mrazu.

□ □ □

Větvičky v toku
mrazem obalované -
křišťál zářivý.

□ □ □

Bělostná tíha
hrbí ramena stromů,
v proměnách věků.

□ □ □

Velryby mraků
tiše plují oblohou.
Těhotné sněhem.

□ □ □

Víření vloček –
k ledovému mlčení
jiskřivých plání.

VÍTR

Ve větru stromy
korunami kývají –
a dlaně mrznou.

POTOK

Mezi ledy proud –
vlnka běží za vlnkou.
Na čaj voda vře.

SNĚŽENÍ

Z šedivých mračen
tančení bílých vloček.
Tiše se snáší.

□ □ □

Na stromech ptáci.
Čekají tiše v mrazu.
Jaro! Kdy zazníš?

□ □ □

Ve větvích hnízdo.
Prázdne vzdoruje vichru.
Pro hosty z výšin.

MEDITACE O ČLOVĚKU

Nahý zrozen do živlů
došel až k ohni a kovu,
ke kovu a ohni došel,
ve střevících času
po schodech tisíciletí.

Po schodech tisíciletí
od jeskynních ohňů
k výšce mrakodrapů.

Po schodech tisíciletí
od skřeků k polyfonii,
od pazourku k mikročipům.

Schody tisíciletí
od zasvištění šípů
k burácení raketových motorů.

Po schodech tisíciletí
od tvarování kamene
ke štěpení jádra hmoty.

Schody tisíciletí
od bázně z blesků
ke hře s energií,
od proutěných rybářských sítí
k utkání sítě počítačů,
pokrývající svět.

Stupni tisíciletí
turbulence poznání
vpádem světla inteligence.

Je časem,
je vteřinami, minutami,
je hodinami, je dny,
měsíci a roky,
vpravo i vlevo, nahoře i dole
obklopen nekonečnem,
dýchá v dlani nekonečna.
Je prachem, který v prach se obrátí,
je prachem této Země,
prachem, s přesně vyměřenou dobou letu.
Je prachem, avšak pozvedajícím se k poznání,
prachem, směřujícím k Božství.

Za ranního úsvitu,
v počátcích stoupání,
zažehnuta lampa
hledání věčného.

Po dlouhém, předlouhém spánku,
po nekonečné noci procitl za rozbřesku.
Před úsvitem rozžata lampa moudrosti,
lampa hledání věčného.

Vystoupil na vrchol hory, převyšující
všechny vrcholy,
kdy mlhy v údolích a stíny
na odvrácené straně záře.
Musel odhodit všechna břemena,
aby vystoupil a zahlédl světlo odjinud.

V rachotu prvopočátku už v této planetě,
tiché zátoce periferie galaxie.
V rachotu prvopočátku,
za zavřenými dveřmi vědomí,
kdy Bůh tvořil.

Skrze oblouky katedrál proniká světlo,
oceány odráží záři.
Doletělo světlo odjinud, brána hledání se otevřela.

Nahlédl do vesmíru a dotkl se nekonečna.
Nekonečna prostoru, nekonečna času.
Jeho mrtví překračují hranici a vzdalují se
do dalek milionů světelných let.

Vdechuje a vydechuje mlžnou clonu nicoty
do plíc, do posledního sklípku a buňky těla.
Védy-Izrael-Proroci-Kristus.
Kristus, Světlo světa, rozpouští temnotu,
rozpouští nicotu, mrazivost vesmíru
mění ve zpěv.

Soustředěné kruhy pohledů k zemi,
vlnobití zvonů, myslí a srdcí dotýkajících se
modlitbou skrytého tajemství.

A stále dýchá hustý mlžný závoj světla odjinud,
vdechuje nicotu jeho nepřítomnosti.

Sám se stal plamenem s omezeným okruhem
svitu,
svůj svět si vytvořil, zasypal stezky,
odkud vyšel. Vdechuje a vydechuje nicotu,
ve střevících času,
s popelem dávných ohnišť na podrážkách,
s odleskem světla v očích,
světla katedrál a světla moří.

V houstnoucí mlžné cloně má oči, aby neviděl,
uši, aby neslyšel, ticho, které nevnímá,
hluk, aby se jím opil,
moudrost, aby odmítal.

Dotýká se hvězd na vrcholcích poznání,
zakořeněn v zemi, hledá cesty k pramenům.
Hvězdy, kořeny a prameny.
Kořeny směřující k pramenům.

Štítý hor a katedrál rozeznělé hymnem, chorálem
vibrují kmitočtem věčnosti.
Po špičkách hor a věží sjíždí nekonečno.

Sepjaté dlaně, ticho nedělního rána kdesi v Judei.
Kroky od dýmů ohnišť, požárů a válek
k odvalení hrobního kamene kdesi v Judei.
Příčka po příčce z bahen zmarů
k jednomu nedělnímu ránu
Getsemanské zahrady nad Jeruzalémem,
ke zrodu tiché písně, přicházející jakoby z dálky,
bořící všechny hradby, jejíž tóny vše převrací
a znovu staví,
prostupující mohutným tokem svět.

A pochodeň hledání, víry dál hoří,
i když satanův výměšek stéká po nádobě slov
a činů.

A řeka dějin pění, hučí, křičí, volá,
hází na břeh divá slova, duní bubny kamennými.

MARIE DOLISTOVÁ

Narodila se r. 1951 v Praze, žije v severočeských Teplicích, pracuje ve zdravotnictví. Autorku oslovují duchovní tradice nejen v české poezii, ale i v poezii jiných národů, příroda a pobyt v ní, naplněný pohybem a kontemplací. Všimá si nejen vnějších jevů v přírodě a v lidském jednání, ale chce postihnout i to „něco“ pod a za vším, vnímá podivuhodnost bytí a celého vesmíru.

Marie Dolistová je též autorkou textů písní s biblickou tematikou, které byly zhudebněny severočeským skladatelem PhDr. Janem Bůžkem. Na text její básně „Legenda o sv. Vojtěchovi“ zkomponoval tento skladatel kantátu pro basbaryton, soprán, recitátora, smíšený sbor a orchestr (1996).

Premiéra zazněla v Teplicích 12. 4. 2001 v podání Severočeské filharmonie, Severočeského filharmonického sboru a solistů. (<http://adagoi.sweb.cz>)

Z TVORBY

Zúčastňuje se literárních soutěží v severočeském kraji i mimo něj. Některé její básně byly otištěny v místním tisku, v básnickém almanachu skupiny XXVI, v současné době v almanaších teplického Šlauchu, v přílohách Severočeského klubu spisovatelů a hostů „SLUNEČNÍ KORÓNA“ Nových ústeckých přehledů, v antologii severočeských literátů PÁTÁ KORÓNA (nakl. Kapucín, 2004), v antologii sev. klubu spisovatelů „ODLESKY Z ŘEKY POEZIE“ (nakl. Kapucín 2007), „KDE SE ZEMĚ PROVINILA“ (Severočeská vědecká knihovna v Ústí n. Labem 2009), „UMLKLÉ STRUNY ZVUK“ (Severočeská knihovna spolu se Severočeským klubem spisovatelů Ústí n. L. 2010).

V roce 1994 jí vyšla první sbírka básní „V SÍTI RYBÁŘE“ – v nakladatelství Řád v Praze, v roce 2000 „S PŘÍCHUTÍ ZEMĚ“ a roku 2002 sbírka „ZAROSTLÉ STEZKY“ v nakladatelství ALFA-OMEGA v Praze. Sbírkou obsahují básně s přírodní lyrikou, reflexe života a básně s duchovním za-

měřením. Ve sbírce „ZAROSTLÉ STEZKY“ jsou i dvě rozsáhlejší epické básně věnované dvěma ženám odděleným od sebe dálkou staletí – a přes to si blízkým svým heroickým humanismem, ženám českého národa – paní Zdislavě z Lemberka z první poloviny 13. století a doktorce Vlastě Kálalové-Lottiové ze století dvacátého.

Je členkou literárního klubu PEGAS v Mělníku. Vlastní poezii představuje též na autorských čteních v Teplickém Šlauchu (volná výtvarná a literárně-estetická společnost), web: www.volny.cz/dolistova/CZ-Index.htm

[EN-Index.htm](#)

[Es-Index.htm](#)

OBSAH

Jestli čtenář dovolí.....	5
Meditační I.....	8
Meditační II.....	9
Tvorba.....	10
Meditační III.....	11
Juli Payerovi.....	12
Fláje.....	14
Podřatý.....	15
Bohosudov – bazilika Panny Marie bolestné.....	16
Zpěv horského potoka.....	18
Kříže horských osad.....	20
Cínovecký kostel.....	21
Zpěv horské louky – Cínovec.....	22
Barbora (zatopený bývalý důl, Oldřichov u Duchcova).....	23
Koleda.....	24
Bez tebe.....	25
S tebou.....	28
Dříve než zemřeme.....	29
PhDr. Janu Bůžkovi – severočeskému skladateli.....	30
Vzpomínka na Mělník (stavební kanál)	31

Podzimní.....	32
Sonet o řece (Labe mezi Litoměřicemi a Ústím).....	33
Ambon 2002.....	34
Bratři Makabejští.....	36
Mojžíš.....	38
Letní večer.....	40
U lože umírajícího.....	41
Sonet o česko-německé hranici (České Pomezí-Cínovec-Georgefeld-Rosegrund)	42
Sonet o javoru.....	43
Sonet o Barboře.....	44
Píseň o kupce sena.....	45
Štědrý večer.....	46
Mobil.....	47
Počítačová myš u internetové nory	48
Svatá Anežka Česká.....	49
Osek - klášter.....	50
Mámení (večer u rybníka Hřivnáče - Duchcov)	52
Jezerní sonet.....	53
Pro posilu.....	54
Nerost.....	55
Dokud.....	56

Severočeská haiku

Jaro.....	58
Léto.....	63
Podzim.....	67
Zima.....	71
Meditace o člověku.....	76
Marie Dolistová.....	82

Údaje o knize

Název: Na hraně stínu
Autorka: Marie Dolistová
Ilustrace: Marie Dolistová
Vydal: Antonín Drábek, Balt-East,
Ke Škole 1398/1, 14900 Praha 11
Pořadí: 158. publikace Balt-East
Vydání: první
Počet stran: 88
Tisk: xPrint s.r.o., Příbram

ISBN 978-80-87283-45-5
Doporučená cena 120 Kč

